E- Öğrenme Modeliyle Yabancılara Uzaktan Türkçe Öğretiminde Bildirişim

Fatih Mehmet Türker[1]

[1] İstanbul Üniversitesi, Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi, İstanbul

fatihmehmetturker@gmail.com

Özet: Günümüzde bilgisayar teknolojisinin hızla gelişmesi yeni öğretim modellerini de beraberinde getirmekte ve modellerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır. E- öğrenme modeli her geçen yıl eğitim dünyasında etkinliğini artırmaktadır. Bu modelle bir çok eğitim içeriği hazırlanmakta ve öğrencilerin hizmetine sunulmaktadır. Yabancı dillerin öğretiminde özellikle kullanılan bu yöntemle, İngilizce başta olmak üzere birçok dil e- öğrenme modeliyle hazırlanmış uzaktan eğitim ve öğretim modeliyle öğretilmektedir. Türkçenin yabancılara uzaktan e- öğrenme modeliyle öğretilmesi günümüzün koşulları dikkate alındığında yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. E- öğrenme modeliyle hazırlanan web tabanlı dil öğretim portallarında en önemli süreçlerden birisi şüphesiz ki bildirişimsel süreçlerdir. Dil öğretimi örgün veya uzaktan olsun bildirişimsel temeller üzerine oturtulmalı, öğretim programları, müfredatlar, içerikler ve görsel materyaller bildirişimsel temellerde hazırlanmalıdır. Bu çalışmada web tabanlı hazırlanan yabancılara Türkçe öğretim portallarında bildirişimsel süreçlerin nasıl olması gerektiği örneklerle açıklanacaktır.

Yabancı dil öğretiminde Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÖÇ) [1] kapsamında belirlenen esaslar ve önerilerinde üzerinde durulan bildirişimsel süreçlerin, Türkçenin yabancılara uzaktan öğretimine nasıl uyarlanması gerektiği bu alanda yapılan e- öğrenme/öğretme çalışmalarındaki örneklerle birlikte ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: E- öğrenim/öğretim, Türkçe Öğretimi, Uzaktan Eğitim, İçerik, Öğretim Süreçleri, Görsel Materyaller.

E-Learning Model in Teaching Turkish communicative Remote with Foreigners

Abstract: Today, the rapid development of computer technology also brings new teaching models and contributes to the development of the model . E-learning model improves the effectiveness in the world of education every year . This model is a very educational content is prepared and served to students . Used in the teaching of foreign languages , especially with this method , especially in English language e-learning model prepared by many distance learning and teaching model is introduced. Turkish foreign to the remote e-learning model to teach Considering today's circumstances emerge as an undeniable fact . E-learning web- based language teaching model portal without doubt one of the most important processes in the communicational processes. Language teaching, whether formal or distance should be placed on the basic communicational , educational programs , curricula, content and visual materials should be prepared in a communicational basis . In this study, a web-based portal prepared in teaching Turkish to foreigners communicational processes will be explained with examples of how it should be .

In foreign language teaching Languages Common European Suggestions Framework (LCESF) determined in the context of the principles and recommendations emphasized in the communicational processes , Turkish foreign distance learning how adaptation should be done in this area of e- learning / teaching in their study with examples will be discussed.

Keywords: E-learning / teaching, Turkish Teaching, Learning, Content, Instructional Procedures , Visual Materials .

1. Giriş

Günümüzde en çok kullanılan bildirişim aracı dildir. Dil bildirişimin hem taşıyıcısı hem de bizzat kendisidir. Bildirişim, *(Touch. Communication. Telecommunications. Transmission. Channel. Transport and communication.*)duygu ve düşüncelerin her hangi bir yolla başkalarına aktarma eylemidir. Yüz yüze veya farklı teknolojik aletlerden her hangi biriyle bir başka kişiyle iletişim veya haberleşme içinde olmak anlamında kullanılmaktadır. Genellikle haberleşme alanında kullanılan bir terim olsa da bildirişimin günümüzde dil öğreniminin ve öğretiminin en önemli unsurlarından birisi olduğu muhakkaktır. Bildirişimde sadece haber veya bilgi paylaşımının yanında duygu ve düşüncelerin

paylaşımı, görüş alış- verişi gibi hayatın her alanında kullandığımız iletişim unsurlarının tamamı kullanılmaktadır. Bildirişim karşılıklı olabileceği gibi tek yönlü de olabilir. Bildirişimde en temel iki unsur *verici* ve *alıcı*dır. Verici ve alıcı arasındaki bildirişim bir *kanal*la yapılır. Kanalın görevi ise *mesaj*i alıcı ile verici arasında ulaştırmaktır.

E- öğrenme, elektronik araçlarla yapılan öğrenme eylemi diye kısaca tanımlayacağımız öğrenim sürecidir. Teknolojinin gelişmesiyle her geçen gün etkinliği ve kullanım alanı genişleyen bir öğrenme aracıdır. Zamanla e- öğrenme konusunda farklı kavramlar ortaya çıkmıştır. Web destekli öğretim *(web based instruction),* eşzamanlı öğretim *(syncronize instruction*), eşzamansız öğretim *(asyncronize instruction),* sanal eğitim *(virtual education),* bilgisayar destekli uzaktan eğitim *(computer based distance education),* bilgisayar ortamlı/destekli iletişim *(computer-mediated communicaitons*), internetle eğitim İnternete dayalı/destekli eğitim (*İnternet based/aided education*), çevrimiçi eğitim (*online education*) kavramları[2] olarak birbirinden farklı disiplinlermiş gibi görünse de birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları olarak düşünülebilir. E-öğrenme ortamları diğer öğrenme ortamlarına göre daha nitelikli hazırlanmalıdır. E- öğrenme modellerinde bildirişim tekniklerinin geliştirilmesi bu alandaki en önemli yeniliklerdendir. Dolayısıyla e- öğrenme alanlarında bildirişimi geliştirecek yöntem ve teknikler, öğretim programlarının niteliksel kalitesini, kullanılabilirliğini, öğreticiliğini ve bilginin edinimini daha pedagojik boyutlara ulaştıracaktır. E öğrenme modellerinden her hangi biriyle hazırlanan öğretim materyallerinde bildirişimin olabildiğince geliştirilmesi ve alıcı- verici arasındaki sürecin eş zamanlı ve eş zamansız ortamlarda devam ettirilmesi önemlidir. E-Öğrenme ortamlarında eğitim ortamının yürütülmesi, yönetilmesi, desteklenmesi internet teknolojileri kullanılarak gerçekleşmektedir. [3]

Dil öğretiminde bildirişim duyu organlarının tamamının öğrenme sürecinin içinde olmasıyla ilgilidir. E- öğrenme modelinin Türkçenin yabancılara öğretiminde kullanımı ülkemizde henüz yenidir. Web destekli öğretim portalları başta İngilizce olmak üzere birçok dil için uzun zamandır geliştirilerek kullanılmaktadır. Bu öğretim sürecinde en çok karşılaşılan problem karşılıklı bildirişimin nasıl sağlanacağı veya sağlanması gerektiği konusudur. Çünkü dil öğretimi bildirişimle öğretilmelidir. Bildirişimin olmadığı bir dil öğretim programı her zaman içinde belirli birçok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir. Bilgisayar destekli ve internet destekli eğitimden sonra yeni nesil öğrenme modelleri arasına e-öğrenme girmiştir. E-öğrenme ile birey bilgi yönetimi için gerekli bilgiye kendi kendine öğrenerek sahip olabilmektedir. [4]

E- öğrenme modeliyle üretilen yabancı dil öğretim materyallerinde bulunması gereken bildirişim konularını (Threshold Level 1990) [5] şöyle sıralanmıştır.

- Kişi hakkında bilgiler
- Ev ve çevre
- Günlük yaşam
- Boş zaman, eğlence
- Gezi
- Bireyler arası ilişkiler
- Sağlık ve vücut bakımı
- Eğitim
- Alışveriş
- Yiyecek ve içecekler
- Kamu hizmeti
- Mekânlar
- Dil
- Hava durumu

Yukarıda öğretim süresince bildirişimde bulunulabilecek konuların bir kısmı verilmekle beraber bu konuların her biri için ayrıca alt başlıklar da açmak mümkündür. Van Els'e göre 'belirli bir dilin ayakta kalmasını sağlamaktan öte vatandasın kendi iletişim becerisi, kendi hareketliliği ve kendi karşılıklı anlaşma kapasitesiyle ilgilidir. [6] Örneğin "Boş zaman ve eğlence" başlığı altında *hobiler, televizyon ve radyo, sinema ve tiyatro, sergiler ve müzeler, sanatsal ve zihinsel etkinlikler* gibi günlük yaşam faaliyetleri de bildirişimlerde bulunabilecek konulardandır.

2. E- öğrenme modelinde dil öğretimi ve bildirişim süreçleri

Dil yetisi insanı diğer canlılardan ayıran en önemli yetidir. Dil öğrenmede temel amaç dil kullanımını bir kazanım olarak elde etmektir. Bu kazanımın tek başına elde edilmesi olanaksızdır. Gönderici ve alıcı arasında tek yönlü bir etkileşim dil öğretimi için yeterli değildir.

Aynı öğrenme ortamında gönderici- alıcı arasındaki bildirişimin örgün bir sınıf ortamındaki olması düşünülemez ama web tabanlı öğretim ortamlarında mutlaka bir karşılıklı bildirişime gidilmesi gerekir.

Muazzam bilgi iletimi ve bilgiye erişim kapasiteleriyle yeni bilgi teknolojileri daha etkin ve yaygın eğitim modellerinin geliştirilebilmesine olanak sağlamaktadır. [6] Örgün veya uzaktan

web destekli öğretimlerde mutlaka bir öğreticiyle etkileşim yani bildirişim içerisinde olması gerekir. Evinde veya kendi sosyal ortamında bilgisayarından bu yetiyi kazanmaya çalışan kişi mutlaka belirli bildirişimleri kullanma zorunluluğunu hissedecektir. Bu zorunluluğu tam olarak yok etmek her ne kadar imkânsız olsa da gelişen teknolojinin zenginliklerini de kullanarak pedagojik bir dil bildirişim ortamı sağlanabilir. Öğrencilere bildirişim olanakları

- Elektronik ders kitabı (e- Kitap)
- Görüntülü kısa videolar
- Elektronik ortamda hazırlanmış alıştırma etkinlikleri
- Her ünitenin sonunda birbirinden farklı ölçme değerlendirme uygulamaları
- Akademik danışmanlık hizmetleri
- Sesli kitaplar
- **Gabbly Chat** programıyla konuşma bildirişimi

gibi öğrenme ortamları sunmaktadır.

E- öğrenme modeliyle üretilen dil öğretim materyallerinde alıcı ile verici birbirinden ayrı olduğu için alıcının anında yanıt vermesi mümkün olamamaktadır. Alıcı ile vericinin birini tanımadığı öğrenme ortamlarında bildirişimsel eylem bir metnin okunması, konuşulması, yazılması ve ya dinlenmesi şeklinde olmaktadır. Örgün eğitimdeki öğrenci- öğretmen etkileşimi ve senkron iletişim olanakları uzaktan dil öğretim materyallerinde bulunmayacağı için web tabanlı dil öğretim materyallerinde bilgisayar teknolojisinin yanında günün, haftanın belirlenmiş bir saatinde bir öğretmen desteğine ihtiyaç duyulması muhakkaktır. E- öğrenme modeliyle hazırlanan dil öğretim materyallerinde bildirişim süreçlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Yazılı bir metni okuma
- Görsel resim ya da grafiklerden yararlanarak konuşma
- Önceden çalışılmış bir rolü oynayabilme
- Hazırlıksız yaratıcı konuşma
- Şarkı söyleyebilme
- Form veya katalog doldurma
- E-mail veya elektronik mektup yazabilme
- Yaratıcı yazma
- Makale yazma
- Özgeçmiş hazırlayabilme
- Günlük sıradan konularda karşılıklı konuşabilme
- İzleyici veya dinleyici olarak konuşulanı anlayabilme
- Başkalarının konuşmasını anlayabilme

2.1. Okuma etkinliklerinde bildirişim

Okuma, dil öğretiminin en temel edinimlerindendir. Öğrenme büyük ölçüde okumaya dayanır. Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma materyalleri web tabanlı hazırlanan programlarda, basit metinlerden başlayarak, daha edebi metinlere doğru devam ettirilir.

Okuma bildirişim açısından en kolay bildirişimin sağlandığı alandır Ara yüze veya site ekranına yerleştirilen metin alıcı (öğrenci) tarafından tekrar tekrar okunabilir. Okunan metinlerdeki küçük boşlukları öğrencinin doldurması istenebilir.

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÖÇ)'inde seviyelere göre okuma bildirişimleri şöyle sıralanmaktadır:

A-1 seviyesine göre okuma bildirişim

Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir. Kartpostallardaki basit metinleri ve iletileri okuyup anlayabilir. Günlük durumlarla ilgili alışılagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri tanıyabilir.

A-2 seviyesine göre okuma bildirişim

Olayların yazıldığı mektup, broşür, ya da gazete makalesi gibi yazılı materyalleri okuyabilir. Reklam broşür yemek listesi, kaynakça ve sat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri okuyabilir. Kısa basit özel mektupları okuyabilir. Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir.

B-1 seviyesine göre okuma bildirişim

Kendi kendine okuyabilir, okuduğu amaca yönelik ve metne uygun olarak okuma tarzını ve hızını ayarlayabilir, uygun başvuru kitaplarını seçerek kullanabilir. Okuma anlama için yeterli geniş bir sözcük dağarcığına sahip olsa da, nadir kullanılan deyimleri anlamakta zorluk çekebilir. Kendi ilgi ve uzmanlık alanlarıyla ilgili konular üzerine okuduğu karmaşık olmayan teknik metinleri yeterli seviyede anlayabilir. Belirli bir görevle ilgili olarak istenilen bilgileri alabilmek amacıyla uzun metinleri gözden geçirebilir ve çeşitli metinlerden veya metin bölümlerinden çıkardığı bilgileri birleştirebilir. Mektup, bilgilendirme broşürü ve kısa resmî belgeler gibi basit günlük metinlerden önemli bilgileri bulabilir ve anlayabilir.

B-2 seviyesine göre okuma bildirişim

Uzun ve karmaşık metinleri çabukça gözden geçirip önemli bilgileri bulabilir. Meslekle ilgili geniş kapsamlı konular hakkında haberlerin, makalelerin ve raporların içeriğini ve önemini çabukça kavrayabilir ve daha ince okunmasının gerekip gerekmediğine karar verebilir. Kendi ilgi alanını kapsayan yazışmaları okuyabilir ve ana bildirimi kolaylıkla anlayabilir.

C-1 seviyesine göre okuma bildirişim

Kendi uzmanlık alanı dışında olsa da, uzun ve karmaşık metinleri, zor bölümleri birkaç kere okuduğunda ayrıntılarıyla anlayabilir. Arada bir sözlük kullanarak her tür yazışmayı anlayabilir.

C-2 seviyesine göre okuma bildirişim

Yazılı tüm metinlerin çoğunu (soyut, yapısal olarak karmaşık ya da günlük konuşma dilini kapsayan edebî olan ya da olmayan metinler de dahil) anlayabilir ve eleştirip yorumlayabilir. İnce üslup farklılıkları ve örtük anlamlar dahil, geniş kapsamlı, uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir.

2.2. Yazma etkinliklerinde bildirişim

E- öğrenme modeliyle üretilen uzaktan dil öğretim portallarında yazma bildirişimi günlük hayattaki basit yazma etkinliklerinden akademik yazılara uzanan bir basamaklı seviye artışıyla olmaktadır.

Yazma bildirişimi,

- Günlük basit iletiler e-mailler yazabilme
- Kendini yazıyla tanıtabilme
- Ülkesini, şehrini veya bulunduğu ortamı basit cümlelerle tanıtabilme
- Form ve soru katalogu doldurma
- Gazete, dergi, bildiri ve benzerine makale yazma
- Afiş hazırlama
- Rapor, mesaj vb. yazma
- Sonradan kullanma amacıyla not alma
- Serbest metin çalışması yapma
- Yaratıcı yazma
- Özel ya da ticari mektup yazma

Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÖÇ)'inde belirlenen seviyelere göre aşağıdaki gibi olmalıdır:

A-1 seviyesine göre yazma bildirişimi

Basit, kalıplaşmış deyim ve cümleleri yazabilir. Kendisinin ya da hayal ettiği insanların nerede yaşadıklarını, neler yaptıklarını basit deyimler ve cümleler kullanarak yazabilir. Günlük iletişimde kullanılan yazılı e- mail, sms veya mektup yazabilir. Kısa cümlelerle kendisini tanıtabilir.

A-2 seviyesine göre yazma bildirişimi

Birbiriyle bağlantılı cümleler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, hayat şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit cümleleri yazabilir. İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir. *"Ama"*, *"çünkü"* ya da *"ve"* gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve cümleleri yazabilir.

B-1 seviyesine göre yazma bildirişimi

Bir dizi kısa metin bölümünü birleştirerek karmaşık olmayan, alışılagelmiş birçok konuyu içeren, bağlantılı metinler oluşturabilir. Kendi ilgi alanından çeşitli konular hakkında karmaşık olmayan, ayrıntılı betimlemeleri kaleme alabilir. Deneyimlerini yazabilir; duygu ve tepkilerini basit ama bağlantılı bir metinle dile getirebilir. Gerçek veya hayali olayları ya da kısa bir süre önce yapmış olduğu bir yolculukla ilgili betimlemeleri kaleme alabilir. Bir öykü yazabilir. Önemli noktaları uygun bir tarzda vurgulayarak, destekleyici ayrıntıları ekleyerek, sistematik olarak açıklığa kavuşturan bir deneme ya da rapor yazabilir. Değişik düşünceleri ve çözüm yollarını tartıp değerlendirebilir. Bir deneme yazısında veya raporda herhangi bir şeyi, zıt düşünceleri de göz önünde bulundurarak, çeşitli seçeneklerin yarar ve zararlarını belirterek açıklayabilir. Çeşitli kaynaklardan bilgi ve gerekçeleri birleştirerek ortaya koyabilir.

B-2 seviyesine göre yazma bildirişimi

Değişik düşünceleri belirterek, söz konusu yazım türünün gerektirdiği kuralları dikkate alarak anlaşılır, ayrıntılı, birbiriyle bağlantılı gerçek ya da hayali olaylar ve deneyimleri içeren betimlemeleri kaleme alabilir. Kendi ilgi alanından çeşitli konulara ilişkin açık ve ayrıntılı betimlemeleri kaleme alabilir. Bir film, kitap ya da tiyatro oyunu hakkında eleştiri yazabilir. Değişik kaynaklardan bilgi ve gerekçeleri de katıp değerlendirerek kendi ilgi alanından çeşitli konuları içeren anlaşılır ve ayrıntılı metinleri kaleme alabilir.

C-1 seviyesine göre yazma bildirişimi

Gerekli noktaları ön plana çıkararak anlaşılır, iyi yapılandırılmış karmaşık konuları içeren metinleri kaleme alabilir; bakış açılarını ayrıntılarıyla belirten alt konuları uygun örneklerle ve açıklamalarla destekleyerek uygun bir sonuca bağlayabilir. Anlaşılır, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış ve geniş kapsamlı betimlemeleri ya da kendi hayali metinlerini okuyucu kitlesine uygun, inandırıcı, kişisel ve doğal bir üslup ile kaleme alabilir. Karmaşık konular hakkında anlaşılır, iyi yapılandırılmış kapsamlı metinler yazabilir ve ana noktaları ön plana çıkarabilir. Bakış açılarını ayrıntılarıyla belirtip alt konuları uygun örneklerle ve açıklamalarla destekleyebilir.

C-2 seviyesine göre yazma bildirişimi

Seçilmiş bir yazı türüne uygun üslup kullanarak deneyimleri hakkında anlaşılır, akıcı ve sürükleyici öykü ve betimlemeleri kaleme alabilir. Bir gerekçenin oluşturulduğu ya da bir önerinin veya edebi bir eserin eleştirel değerlendirildiği anlaşılır, akıcı, karmaşık rapor, makale veya deneme yazılarını kaleme alabilir. Metinleri, okuyucuların en önemli noktaları bulabilmelerini kolaylaştırmak için uygun ve etkili bir mantıkla yapılandırılabilir.

2.3. Anlama etkinliklerinde bildirişim

Anlama yetisi dil öğreniminin en önemli kazanımlarındandır. Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan web tabanlı uzaktan öğretim materyallerinde anlama ile ilgili bölümleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

Anlama etkinlikleri yazılı anlatımda anlama ve sözlü anlatımda anlama olmak üzere iki farklı çeşitlilik göstermekle birlikte genel olarak aşağıdaki maddelerde olduğu gibi sıralanabilir.

- Okuma Anlama, Genel
- Yazışmaları Okuma Anlama
- Bilgi ve gerekçeleri anlama
- Yazılı talimatları anlama
- Başkalarının konuşmasını dinleme ve anlama
- Kamu duyurularını anlama
- İzleyici ve dinleyici olarak sinema ve tiyatro etkinliklerini anlama
- Söylenenleri tüm ayrıntılarıyla anlama

Bildirimşel süreçlerde anlama ile ilgili olarak, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÖÇ)'inde belirlenen seviyelere göre aşağıdaki gibi olmalıdır:

A-1 seviyesine göre anlama bildirişimi

Günlük basit konuşmaları anlayabilir. Yazılı haldeki küçük diyalogları anlayabilir. Anlamın çıkarılması için, çok yavaş ve dikkatli konuşulduğunda ve uzun aralıklar verildiğinde söyleneni anlayabilir. Konuşma arkadaşları kendisine anlayış göstererek tane tane, anlaşılır şekilde ve tekrarlayarak hitap ettiğinde, basit ve somut ihtiyaçları karşılamak için günlük deyimleri anlayabilir. Kendisine açık ve anlaşılır bir şekilde hitap edildiğinde soruları, yönergeleri ve kısa, basit yol tariflerini anlayabilir. Özellikle görsel destek içeren, basit bilgi kaynaklarının ve kısa, basit betimlemelerin içeriği hakkında fikir sahibi olabilir. Çok olagelen günlük durumlarla ilgili alışılagelmiş isim, sözcük ve çok temel deyimleri basit iletilerde tanıyabilir. Kartpostallardaki kısa ve basit iletileri anlayabilir. Tanıdığı isimleri, sözcükleri ve basit deyimleri seçerek ve metni gerektiğinde tekrar tekrar okuyarak çok kısa ve basit metinleri yavaş yavaş okuyup anlayabilir.

A-2 Seviyesine göre anlama bildirişimi

Alışılagelmiş konuları içeren, standart ve sıradan mektup türlerini ve faksları (başvuru, sipariş ve sipariş teyitleri gibi) anlayabilir. Olası günlük şeyler hakkında yavaş ve anlaşılır şekilde seslendirilmiş olan kısa ses kayıtlarından en önemli bilgileri alabilir. Kısa, anlaşılır ve basit duyuru ve bildirilerin en önemli noktalarını kavrayabilir. Yaya olarak ya da toplu ulaşım araçları ile bir yerden bir yere nasıl gidileceği hakkında basit açıklamaları anlayabilir. Yavaş ve tane tane konuşulduğunda bulunduğu ortamda yapılan konuşmaların konusunun genelde farkına varabilir. Kısa ve basit özel mektuplar anlayabilir. Yorumların resimlerle desteklendiği; olayları, kazaları vb. bildiren televizyon haberlerinden ana bilgileri alabilir.

Günlük ya da mesleki dilde yaygın olan sözcükler kullanıldığında, alışılagelmiş somut konuları içeren kısa ve basit metinleri anlayabilir. Çok sık kullanılan sözcüklerden oluşan ve belli bölümleri bilinen uluslararası sözcükleri içeren kısa ve basit metinleri okuyup anlayabilir. Televizyon haberlerinde bir konudan diğer konuya geçişin farkına varabilir ve içeriği hakkında tahmin yürütebilir. Tehlike kuralları gibi basit bir dille yazılmış kuralları anlayabilir. Halka açık telefonlar gibi, günlük yaşamda kullanılan cihazlara ait basit kullanım kurallarını anlayabilir. Olayların yazıldığı mektup, broşür ya da gazete makalesi gibi basit yazılı materyallerden belli başlı bilgileri bulabilir.

Reklam, broşür yemek listesi, kaynakça ve saat tarifi gibi basit günlük metinlerde somut, tahmin edilebilir bilgileri bulabilir. Şehir planı veya dizin gibi listelerde belli başlı bilgileri bulabilir ve

telefon rehberinden bir usta aramak gibi istenen bilgileri çıkarabilir. Sokak, lokantada tren istasyonu veya iş yeri gibi kamuya açık yerlerde yol göstergeleri, tanzim işaretleri, tehlike işaretleri gibi gerekli işaret ve tabelaları anlayabilir.

B-1 seviyesine göre anlama bildirişimi

Günlük, iş veya meslekle ilgili alışılagelmiş ve karmaşık olmayan bir konuyla ilgili basit bilgileri anlayabilir, anlaşılır biçimde ve alışılmış bir aksan ile konuşulduğunda ana bildirimi ve ayrıntılı bilgileri de anlayabilir. Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışılagelmiş ya da az alışılagelmiş konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. Kısa hikâyeleri de anlayabilir. Ölçünlü ve anlaşılır bir dil kullanıldığında genelde kendinin de bulunduğu bir ortamda yapılan uzun konuşmaları ana hatlarıyla izleyebilir. Kendi uzmanlık alanından alışılagelmiş bir konu sade ve iyi yapılandırılmış bir şekilde sunulduğunda bildiri ve konuşmaları anlayabilir.

Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda kısa ve sade bildirileri genellikle anlayabilir. Her gün kullanılan araç gereçlere ait kullanım talimatlarındaki gibi basit teknik bilgileri anlayabilir. Ayrıntılı yol tariflerini anlayabilir. Anlaşılır ve ölçünlü bir dil kullanıldığında kendi ilgi alanına ilişkin konuları içeren ses kayıtları ya da radyo yayınlarında verilen bilgilerin çoğunun içeriğini anlayabilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır bir dille konuşulduğunda alışılagelmiş konularda sunulan radyo haberlerini ve basit ses kayıtlarını ana noktalarıyla anlayabilir.

B-2 Seviyesine göre anlama bildirişimi

Özel yaşam, toplum ve iş yaşamı veya eğitim alanında alışılmış ya da az alışılmış konularla karşılaşıldığında, gerek medyada gerekse karşılıklı konuşmada kullanılan ölçünlü dili anlayabilir. Sadece, uygun olmayan söylem yapıları veya zor deyimler kullanıldığında ya da aşırı gürültü anlamayı etkileyebilir. Ölçünlü dil konuşulduğunda, içerik ve dil açısından, somut ve soyut konular hakkındaki karmaşık konuşmaları ana hatlarıyla anlayabilir. Kendi uzmanlık alanında yapılan tartışmaları da anlayabilir. Konuya biraz olsun alışıksa ve konuşma ya da görüşme süreci belirgin göstergelerle nitelendirilmişse uzun konuşmaları ve karmaşık tartışmaları izleyebilir. Anadili konuşmacılarıyla olan canlı bir konuşmaya ayak uydurabilir. Kendini biraz zorlayarak içinde bulunduğu ortamda geçen konuşmaların ve söylenenlerin birçoğunu anlayabilir; ama anadili konuşmacıları, konuşmalarını dinleyiciye göre hiçbir şekilde uyarlamıyorsa grup görüşmelerine tamamıyla katılmakta zorlanacaktır. İçerik ve dil açısından karmaşık üniversite derslerini, konuşmaları, bülten ve başka akademik ya da meslekle ilgili sunumları ana hatlarıyla anlayabilir. Normal konuşma hızıyla ölçünlü bir dil kullanıldığında soyut ve somut konularla ilgili duyuru ve bildirileri anlayabilir. Genelde toplumsal yaşamda, meslek ya da eğitim hayatında rastlanan ölçünlü dille yapılmış ses kayıtlarını anlayabilir; sadece bilgilerin içeriğini değil, konuşucuların görüş açılarını ve yaklaşımlarını da kavrayabilir. Ölçünlü dilin kullanıldığı belgesel radyo yayınlarının çoğunu anlayabilir; konuşanların ses tonuna yansıyan ruh hallerini doğru olarak kavrayabilir.

C-1 ve C-2 Seviyesine göre anlama bildirişimi

Ölçünlü dil kullanılmasa da, geniş çapta ses kayıtlarını ve radyo yayınlarını anlayabilir; ince ayrıntıları, örtük görüşleri ya da konuşanlar arasındaki ilişkileri fark edebilir. Ses kalitesi kötü de olsa kamu duyurularından belli başlı bilgileri alabilir (örneğin istasyonda ya da spor etkinliklerinde). Kullanım talimatnameleri ve bilinen ürün ve hizmetlerin tanıtımı gibi karmaşık teknik bilgileri anlayabilir. Birçok üniversite derslerini, konuşma ve tartışmaları oldukça rahat anlayabilir. Karmaşık grup konuşmalarını ya da tartışmalarını soyut, karmaşık ve tanımadığı konularda bile olsa kolaylıkla izleyebilir. Bazı durumlarda ayrıntıların onaylanması gerekse de, özellikle yabancı bir aksan kullanıldığında, alışılmamış soyut ve karmaşık konular hakkındaki sunumları yeterince anlayabilir.

Çok çeşitli deyimleri ve günlük dildeki anlatım biçimlerini anlayabilir ve farklı hitap tarzlarını doğru değerlendirebilir. İyi yapılandırılmamış ve bağlantıları açıkça belirtilmemiş olsa da, uzun konuşmaları ve görüşmeleri izleyebilir. Canlı veya medyada kullanılan konuşma dilinin her türlüsünü, anadilini konuşanların hızıyla konuşulsa da, hiç zorluk çekmeden anlayabilir. Birçok günlük ya da yöresel söyleyişleri ve de yabancı terimleri içeren bilimsel bildirileri ya da sunumları anlayabilir.

2.4. Konuşma etkinliklerinde bildirişim

Konuşma ve sözlü bildirişim dil öğrenmenin en önemli aşamalarındandır. Konuşma bildirişimi teknoloji destekli öğretim e- öğretim programlarında üzerinde en çok çalışılan ve bilgi teknolojilerinde ar-ge çalışmalarının yapıldığı alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dil öğrenmede, özellikle yabancı dil öğretiminde yukarıda belirttiğimiz kazanımlardan okuma, yazma, anlama etkinlikleri bilgisayar üzerinde teknolojinin de sağladığı olanaklarla yapılmakta ve kazanımlar elde edinilmektedir. Konuşma edinimi dışındaki yazma, okuma ve anlama ediniminde bildirişim koşulları

hazırlanırken bilgisayar ekranından öğrenci kolaylıkla yönlendirilebilmektedir. Konuşma edinimi ve bu alandaki bildirişim ise üzerinde en çok çalışılan ve öğrencinin yaptığı konuşma uygulamasının geri dönüşümünün alınması, sürdürülmesi ve devam ettirilmesi doğal olarak ikinci bir dil öğreniminde mutlaka olması gereken bildirişimdir. Alıcı- verici arasındaki sağlıklı bildirişimin uzaktan yapılaması bu alanda yeni arayışları da beraberinde getirmektedir.

Gabbly Chat programı konuşma bildirişiminde her geçen gün daha da etkinliğini arttırmaktadır. Bu programın kullanılması uzaktan web tabanlı dil öğretim programlarında alıcı- verici yani öğrenci öğretmen bildirişimi konusunda kolaylıklar sağlayacağı muhakkaktır. Bu programla:

- Widget teknolojisi kullanılmakta program içerisine sanal bir sohbet sistemi konulmaktadır.
- Bireysel konuşma ortamı için uygun konuşma bildirişimi sağlar.
- Çevrim içi ve çevrimdışı kullanılma olanağı sağlar.
- Aynı web ortamında dil öğrenen diğer kişilerle bildirişim içerinde olma olanağı sağlamaktadır.
- **Feadback** olarak da bilinen geri dönüşümlü dil öğretim sistemi günümüzde geliştirilen web tabanlı dil öğretim uygulamalarında kullanılmakta ve her geçen gün sistem olarak daha da geliştirilmektedir.

Öğretmen desteği: Uzaktan dil öğretiminde öğretmen desteği özellikle konuşma bildirişimi için uygulanabilecek bir bildirişim yöntemidir. Öğretmen desteği, site yöneticilerinin vereceği bir kararla 20- 25 kişilik öğrenci gruplarına haftanın belirli saatlerinde canlı danışmanlık hizmeti verilebilir. Öğretmen desteği, canlı ders veya danışmanlık olarak öğrencilerle senkron yani eşzamanlı bir ortamda yapılabilir. Canlı danışman desteği ile birlikte:

- Dilin canlı ortamında bildirişimde bulunulmuş olur.
- Sözcüklerin telaffuzu ve fonetiği bununla öğrencilere kolaylıkla ulaştırılabilecektir.
- Web tabanlı uzaktan dil öğretim portalında öğretmen desteği eğitimin verimliliğini en üst düzeye çıkaracaktır.
- Sohbet odaları, öykü anlatma, kendini tanıtma, ülkesi ve çevresi hakkında bilgilerle öğretmenle bildirişim içerisinde olmak öğrencinin dil öğrenme kazanımını daha yukarılara taşıyacaktır.

Bildirimşel süreçlerde konuşma ile ilgili olarak, Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi (DİAOÖÇ)'inde belirlenen seviyelere göre aşağıdaki gibi olmalıdır:

A-1 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Basit ve çoğunlukla kalıplaşmış deyimler kullanarak insanları ve mekânları anlatabilir. Kendini tanıtabilir; ne iş yaptığını ve nerede oturduğunu söyleyebilir. Bir konuşmacıyı tanıtmak veya tebrik etmek gibi önceden hazırlanmış kısa bir konuşmayı okuyabilir.

A-2 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Günlük yaşantısıyla ilgili bir konu üzerine kısa ve önceden hazırlanmış bir sunum yapabilir; fikir, plan ve eylemler hakkında kısa gerekçeler gösterebilir ve açıklamalar getirebilir. Birkaç basit soruyu yanıtlayabilir. Bilinen bir konu hakkında önceden hazırlanmış basit bir sunum yapabilir. Sorulan soruların tekrarı ya da kolaylaştırılması durumunda basit soruları yanıtlayabilir. Çok kısa, önceden hazırlanmış, bilinen ve çok dikkatli dinlenildiğinde anlaşılabilen ezberlenmiş bir içerik hakkında duyuru yapabilir. Bir şeyi anlatabilir veya basit bir sıralamayla sunabilir. Günlük yaşamıyla ilgili; insanlar, bulunduğu mekânlar, işi ya da eğitim deneyimleri hakkında bilgi verebilir.

Basit bir dille bir olay ya da iş hakkında kısa bilgi verebilir. Planları, kararları, alışkanlıkları, günlük uğraşıları hakkında bilgi verebilir ya da geçmişteki etkinlikleri ve kişisel deneyimlerini anlatabilir. Basit bir dille kendine ait şeyleri kısaca anlatabilir ve karşılaştırmalar yapabilir. Bir şeyin nesini beğenip beğenmediğini belirtebilir. Ailesi, yaşamı, yaşam şartları, eğitimi ve geçmişteki ya da şimdiki iş yaşamı hakkında bilgi verebilir. Basit sözcüklerle insanları, mekânları ve kendine ait olan şeyleri anlatabilir. İnsanlar, yaşam ya da iş koşulları, gündelik işleri, hoşlandıkları ya da hoşlanmadıkları şeyler vb. hakkında kısa ve art arda sıralanmış basit deyimler ve tümceler kullanarak basit betimlemeler yapabilir.

B-1 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Belli noktaları art arda sıralayarak kendi ilgi alanından konular hakkında karmaşık olmayan; ama birbiriyle bağlantılı, oldukça akıcı

betimlemeler yapabilir. Kendi ilgi alanında çeşitli, alışılagelmiş, konular hakkında zor olmayan betimlemeler yapabilir ya da bilgi verebilir. Belli noktaları sıralayarak oldukça akıcı bir şekilde karmaşık olmayan öyküleri anlatabilir ve betimlemeler yapabilir. Kendi deneyimleri hakkında ayrıntılı bilgi verebilir ve bu arada duygu ve tepkilerini belirtebilir. Önceden bilinmeyen olayların (Örneğin bir kaza) önemli ayrıntıları hakkında bilgi verebilir. Bir kitap ya da filmin konusunu anlatabilir ve konuyla ilgili tepkilerini dile getirebilir. Hayal, beklenti ve amaçlarını anlatabilir. Gerçek ve hayali olayları anlatabilir. Bir öykü anlatabilir. Çoğu zaman zorlanmadan anlaşılabilmek için, bir gerekçeyi yeterince iyi bir şekilde ortaya koyabilir. Görüş, tasarı ve davranışlar hakkında kısaca nedenler gösterebilir veya açıklamalar yapabilir. Kendi ilgi alanından günlük olaylar hakkında kısa, önceden hazırlanmış duyuruları yabancı bir tonlama ve vurgulama kullansa da belirgin ve anlaşılır bir şekilde sunabilir. Kendi uzmanlık alanıyla ilgili alışılagelmiş bir konu hakkında hazırladığı basit bir sunumu, dinleyicilerin genelde zorlanmadan izleyebileceği belirgin bir dille yapabilir; konunun ana noktalarına yeterince doğru açıklamalar getirebilir. Kendisine yöneltilen soruları yanıtlarken hızlı konuşulduğunda soruların tekrarlanması isteğinde bulunabilir.

B-2 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Konunun ana hatlarını ve önemli ayrıntılarını vurgulayarak belirgin ve iyi yapılandırılmış, bir sunum yapabilir. Hazırlamış, olduğu metinden uzaklaşıp genelde ustalıkla ve akıcı bir şekilde, dinleyicilerin ona yönelttiği ilginç soruları anında yanıtlayabilir. Belirgin bir şekilde hazırlanmış, bir sunum yapabilir; bir görüşü savunan ya da ona karşı çıkan bakış, açılarını ve başka olasılıkların olumlu olumsuz yönlerini de belirtebilir. Kendisini veya dinleyici kitlesini zorlamadan, bir dizi soruyu anında ve akıcı bir dille yanıtlayabilir. Birçok genel konu hakkında anında, anlaşılır ve akıcı bir dille kolay anlaşılacak şekilde duyurular yapabilir. Bir şeyi düzenli olarak ayrıntılarıyla açıklar; belirleyici noktaları uygun bir tarzda ön plana çıkarabilir ve destekleyici ayrıntıları belirtebilir. Kendi görüşlerini ayrıntılarıyla anlatarak ve alt başlıklarla, uygun örneklerle destekleyerek bir şeyi belirgin olarak açıklayabilir.

Gerekçelerini mantıklı bir biçimde yapılandırıp aralarında bağlantı kurabilir. Bir sorunla ilgili görüşlerini açıklayabilir ve değişik seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini belirtebilir. Kendi ilgi alanından geniş bir konu yelpazesi çerçevesinde anlaşılır bir dil kullanarak ayrıntılı açıklamalar yapabilir ve bilgiler verebilir. Konuyla ilgili olguları anlaşılır ve sistematik bir şekilde betimleyip sunabilir; önemli noktaları uygun ayrıntılarla destekleyerek ön plana çıkarabilir. Kendi ilgi alanından geniş kapsamlı konular hakkında anlaşılır, ayrıntılı betimlemeler ve sunumlar yapabilir, düşüncelerini açıklar ve alt noktalara da değinerek uygun örneklerle destekleyebilir.

C-1 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Karmaşık konuyla ilgili olguları anlaşılır ve ayrıntılı olarak betimleyip sunabilir, alt konuları da ekleyerek belirli noktaları açıkça anlatıp uygun bir sonuca bağlayabilir. Karmaşık durumları anlaşılır biçimde ve ayrıntılarıyla sunabilir. Betimleme yaparken; açıklamalar getirerek, hikâyelerle süsleyerek, alt konuları katarak ve belirli noktaları da açıklayarak uygun bir sonuca bağlayabilir. Fazla zorlanmadan doğru bir tonlama ve vurgulamayla ince anlam farklılıklarını da belirterek bir kamu duyurusu yapabilir. Karmaşık bir konu hakkında belirgin bir dille iyi yapılandırılmış bir sunum yapabilir; görüşlerini geniş ölçüde dile getirir, alt konuları uygun örneklerle ve gerekçelerle destekleyebilir. Dinleyicilerin tepkileriyle anında ve fazla zorlanmadan başa çıkabilir.

C-2 seviyesine göre konuşma bildirişimi

Alışık olmadığı, karmaşık bir konu hakkında, kendinden emin ve iyi anlaşılır bir şekilde sunum yapabilir; konuşmasını dinleyicilerin isteklerine uygun bir esneklikle yapılandırabilir. Zorlayıcı ve hatta nezaketsizce sorulan sorularla başa çıkabilir. Konuyla ilgili olguları anlaşılır, akıcı, ayrıntılı ve çok ilgi çekici tarzda sunabilir. Anlaşılır, akıcı ve iyi yapılandırılmış bir dil kullanabilir. Konuşmasını; dinleyicilerin önemli noktaları algılamalarını ve akıllarında tutabilmelerini kolaylaştırıcı, oldukça mantıklı bir şekilde yapılandırabilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

E- öğrenme modeliyle hazırlanan uzaktan yabancılara Türkçe öğretim portallarında bildirişimsel süreçlerin geliştirilmesi ve bu süreçlerin bilgisayar teknolojisinin olanaklarıyla geliştirilmesi Türkçenin öğretimi açısından:

- Her hangi bir nedenle örgün eğitime katılamayan öğrencilere eğitime katılmaları noktasında bir fırsat eşitliği sağlayacaktır.
- Örgün eğitimin gerektirdiği barınma, beslenme, ulaşım gibi masraflar gerektirmediği için ekonomik bir eğitim ve öğretim etkinliğidir.
- Dünyanın neresinde olursa olsun öğrencinin zamandan ve mekandan bağımsız olarak bilgiye ulaşmasını

sağlayacak ve coğrafi engelleri ortadan kaldıracaktır.

- Günlük herhangi bir işte çalışmak zorunda olanlara evlerinde işten ayrı kalan zamanlarında Türkçe öğrenme fırsatı verecektir.
- Örgün eğitim alma olanağına evlilik, çocuk sahibi olma nedenlerden dolayı ara veren ve Türkçe öğrenmek isteyenlere evlerinde uzaktan Türkçe öğrenme olanağı sunmaktadır.
- Öğrenciler herhangi bir süre zorunluluğu hissetmeden kendi öğrenim hızlarına uygun Türkçe öğrenebileceklerdir.
- Uzaktan Türkçe öğrenme içeriğine 7 gün 24 saat ulaşma bilgiyi elde etme olanağı zamandan bağımsız olarak sunulmaktadır.
- Öğrencilere Dünyanın değişik coğrafyalarındaki insanlarla tanışma ve onlarla işbirliğine dayalı öğrenme olanakları sunmaktadır.
- Türkçeyi uzman öğretim elemanlarından alacağı uzaktan destekle bildirişimde bulunma, soru sorma, kendi görüşlerini belirtme olanakları sunmaktadır.
- Bildirişim olanaklarının uzaktan Türkçe öğretim ortamlarında her geçen gün daha da artarak devam ediyor olması öğrencinin dili doğal ortamına yakın bir ortamda öğrenme olanağı sunmaktadır.

4. Kaynakça:

[1] Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim Ve Değerlendirme © 2012 by telc GmbH, Frankfurt am Main Printed in Germany

[2] Aydın,C.H. Çevrimiçi (Online) Öğrenme Toplulukları, Anadolu Üniversitesi A.Ö.F. 1. Uluslararası Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 22-23 Mayıs 2002

[3] Morrison, D., e-Learning Strategies : How to Get Implementation and Delivery Right First time, (England: John Wiley & Sons Inc., 2003), s.4.

[4] Mutlu,M.E., Erorta, Ö.Ö. ve Gümüş S., İnternet Ortamında Bilgi Yönetimi Eğitimi : A.Ö.F. Bilgi Yönetimi Önlisans Programı Örneği, Biltek2005 Uluslar arası Bilişim Kongresi, Eskişehir 10-12 Haziran 2005

[5] Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim, Öğretim Ve Değerlendirme © 2012 by telc GmbH, Frankfurt am Main Printed in Germany

[6]Van Els, T. (2005) Status Planning for Learning and Teaching.

[7] Özkul, A.E. , Mutlu, M.E. ve Öztürk, C., "İnternete Dayalı Eğitimde Oluşturmacı Yaklaşım Deneyimi", Bilgi Teknolojileri Işığında Eğitim (BTIE) Sempozyumu 2003 – Ankara, 21-23 Mayıs 2003.